

ปัญหาการจัดการการศึกษาประเทศไทยตามแนวพระพุทธศาสนา

Problems of education management in Thailand according to Buddhism

พระนันท์ศักดิ์ ธมมานนโท^๑

Phra Nanthisak Dhmamnando

บทคัดย่อ

ประเทศไทยมีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในทุกด้านโดยเฉพาะในด้านการศึกษามีการเปลี่ยนแปลงและมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนาปรับเปลี่ยนให้ทัน กับกระแสความเปลี่ยนแปลงของสังคมโดยกลุ่มเป้าหมายที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนา คือกลุ่มผู้ที่มีบทบาทและหน้าที่สำคัญต่อการศึกษาได้แก่กลุ่มผู้บริหารโรงเรียนกลุ่มครูผู้สอน และเจ้าหน้าที่ โดยที่ผู้บริหารและคณาจารย์ผู้มีความพร้อมมีศักยภาพในการพัฒนาก็สามารถเป็นผู้นำ ให้แก่ครูผู้สอนและเจ้าหน้าที่ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเมื่อครูอาจารย์ ผู้สอนและเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ความสามารถมีความเชี่ยวชาญแล้วกระบวนการจัดการเรียนการสอน ของครูที่มีคุณภาพย่อมส่งผลเกิดประสิทธิผลต่อผู้เรียนในการฝึกอบรมและเรียนรู้ด้วย

บทนำ

"การศึกษา" นับว่ามีความสำคัญมากต่อการพัฒนาบุคลากรตลอดจนถึงเป็นพื้นฐานของการพัฒนาส่วนอื่น ๆ ด้วย เพราะไม่ว่าจะทำการพัฒนาส่วนใดต้องเริ่มมาจากการพัฒนาคนเสียก่อน ดังนั้นการพัฒนาคนสามารถทำได้หลาย ๆ รูปแบบ ^๒อย่างที่สำคัญที่สุดของการพัฒนาคนคือการให้การศึกษา ดังนั้นการพัฒนาประเทศต้องพัฒนาควบคู่ไปกับ

^๑ นิสิตปริญญาเอก หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครสวรรค์: Program in Buddhist Studies Mahachulalongkrajavidyalaya University, Nakornsawan Campus

^๒ ดวงกมล สิ้นเพ็ง. (๒๕๕๓). การพัฒนาผู้เรียนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้: การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง. กรุงเทพมหานคร : บริษัท วี.พรินท์ จำกัด.

การพัฒนาคนโดยต้องคำนึงถึงการศึกษาเป็นสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคของเทคโนโลยีสารสนเทศที่ก้าวล้ำนำโลกไปมาก การศึกษาก็ต้องพัฒนาไปให้ทันกับโลก^๓

ทำไมระบบการศึกษาไทยจึงพัฒนาช้า

สำหรับการศึกษาในประเทศไทย หากดูจากสภาพที่เกิดขึ้นในสังคมหลาย ๆ ฝ่ายกำลังเข้าใจเป็นไปในแนวทางเดียวกันคือการศึกษาของไทยกำลังมีปัญหา จะเห็นได้ว่าเป็นปัญหาที่ได้รับความสนใจจากสังคม ซึ่งมีการทำวิจัยออกมาหลาย ๆ ครั้งที่สะท้อนถึงความล้มเหลวของการศึกษาในบ้านเรา ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับเด็กและเยาวชนไทยเปรียบเสมือนสายพานความป่วยไข้ทางสังคมที่สะท้อนถึงปรากฏการณ์ความอ่อนแอของทุกภาคส่วน ทั้งสถาบันครอบครัวอ่อนแอ พื้นที่อบายมุขขาดการควบคุม อันเป็นปฐมเหตุของปัญหาพฤติกรรมเด็กและเยาวชน ไม่ว่าจะเป็นปัญหาติดห้าง เทียวกลางคืน กินเหล้า สูบบุหรี่ และมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร อันจะนำไปสู่ผลกระทบกับปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นตามมาอย่างมากมาย ปัจจุบันการจัดการศึกษาในโรงเรียน ได้ส่งเสริมการนำหลักธรรมมาใช้ในโรงเรียนและเป็นโรงเรียนรูปแบบหนึ่งที่เปิดโอกาสทางการ เพื่อจะได้มีโอกาสพัฒนาตนเอง ทางด้านการศึกษาทั้งทางโลกและทางธรรมควบคู่กันไป แต่การบริหารงานโรงเรียน ได้มุ่งหวังถึงความเป็นเลิศทางวิชาการความเป็นผู้นำทางด้านจริยธรรมหรือวัตรปฏิบัตินับว่าเป็นภารกิจที่หนักและสำคัญของผู้บริหารที่จะต้องดำเนินการให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ดังกล่าวให้ได้ เนื่องด้วยมีลักษณะและรูปแบบเฉพาะเป็นสถานศึกษา ที่แตกต่างจากสถานศึกษาอื่นๆ เพราะมีความไม่แน่นอนหลายประการในการบริหารและการจัดการศึกษา ผู้บริหารการศึกษาที่มีบทบาทในโรงเรียนดังกล่าว การบริหารการจัดการศึกษาจึงยังต้องพัฒนาปรับปรุงอีกระยะหนึ่ง โดยเฉพาะเรื่องการบริหารคนบริหารงานของโรงเรียน

แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการจัดการความรู้มีหลากหลายกระบวนการ การจัดการความรู้ตามหลักไตรสิกขาของผู้บริหารโรงเรียน ตามกระบวนการจัดการความรู้เป็น ๗ ขั้นตอน ซึ่งเป็นกระบวนการที่หมุนเวียนอย่างต่อเนื่อง ประกอบด้วย การกำหนดความรู้ การแสวงหาความรู้, การจัดการความรู้ให้ระบบ, การกลั่นกรองความรู้, การเข้าถึงความรู้การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้, และการเรียนรู้ ทั้งนี้เพราะเป็นกระบวนการที่มีการออกแบบให้เหมาะสมกับการ นำไปประยุกต์ใช้ ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในสถานศึกษา นอกจากนี้ยังได้

^๓ ร้อยตำรวจเอกหญิง อภรณ์ รัตนมณี (๒๕๕๓) pr.thang@policegoth <http://school8educationpolicegoth/technical/technical05.html>

กำหนดเป็นนโยบายให้สถานศึกษานำแนวทาง การจัดการความรู้¹นี้มาประยุกต์ใช้โดย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและโรงเรียนจำเป็นต้องแสวงหา วิธีการใหม่ๆ ซึ่งส่วนหนึ่ง อาจจะได้มาจากประสบการณ์เดิมหรืออาจจะเรียนรู้ประสบการณ์ของคนอื่น มาประยุกต์ใช้ ให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาโรงเรียน บุคลากร และนักเรียน ดังนั้นผู้บริหารในฐานะผู้นำ ทางการศึกษาจึงควรนำแนวปฏิบัติที่อยู่ในขอบข่ายของ คุณธรรมเพราะคุณธรรมเป็น เครื่องมือช่วยส่งเสริมให้บุคคลนั้นเป็นที่ยอมรับนับถือแก่ผู้ร่วมงานทำให้ ผู้ร่วมงานเกิดขวัญ และกำลังใจรู้สึกมีความมั่นคงในการปฏิบัติงานซึ่งจะส่งผลให้การปฏิบัติงานดำเนิน ไปอย่างมี ประสิทธิภาพ ฉะนั้นผู้บริหารสามารถใช้เป็นหลักในการบริหารจัดการนั่นคือหลักไตรสิกขา ซึ่ง เป็นหลักคุณธรรมที่ผู้บริหารที่เป็นผู้นำในองค์กรควรยึดปฏิบัติเพื่อเสริมสร้างมนุษยสัมพันธ์ ในการทำงานร่วมกันการที่ผู้บริหารมีพฤติกรรมโดยเป็นผู้มีศีล สมาธิ ปัญญา ถือว่าเป็นการ ปกครอง ผู้ใต้บังคับบัญชาที่ดีส่งผลให้ประสิทธิภาพของการบริหารจัดการดียิ่งขึ้นช่วยทำให้ คุณภาพ ทางการศึกษาไทยได้มาตรฐานมากยิ่งขึ้น

ผลจากการติดตามการปฏิรูปการศึกษาในรอบ ๖ ปี หลังการประกาศใช้ พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒ โดยประเมินจากคุณภาพภายนอกสถานศึกษา ๑๗,๕๖- แห่งทั่วประเทศ คิดเป็นร้อยละ ๔๙.๑ ของโรงเรียนทั้งหมด พบว่า การจัดการเรียน การสอนของครูยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ยังมีคุณภาพอยู่ในระดับร้อยละ ๓๙.๒ การจัดการกิจกรรมที่ กระตุ้นผู้เรียนให้รู้จักคิด วิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ คิดแก้ปัญหาและตัดสินใจ มีคุณภาพอยู่ ระดับ ร้อยละ ๑๓.๕ และครูสามารถนำผลการประเมินมาปรับการเรียนและเปลี่ยนการสอน เพื่อพัฒนาคุณภาพเพียงร้อยละ ๒๑.๖ ของสถานศึกษาทั้งหมด การประเมินคุณภาพทางด้าน ผู้เรียนพบว่า ยังมีผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนระดับต่ำมากในทุกกลุ่ม โดยเฉพาะความสามารถ ในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ มีวิจารณญาณและความคิดสร้างสรรค์ มีคุณภาพระดับดี เพียงร้อยละ ๑๑.๑ และการมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้และ พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง มีคุณภาพดีเพียงร้อยละ ๒๖.๕ ของสถานศึกษาทั้งหมด ส่วนผล การประเมินของผู้ตรวจราชการ พบว่า โครงสร้างการบริหารการศึกษาในส่วนกลาง ยังขาด การประสานเชื่อมโยงนโยบายและยุทธศาสตร์ ส่วนภูมิภาคพบว่าผู้แทนกระทรวงในจังหวัดยังไม่ชัดเจน การกระจายอำนาจไม่เป็นไปตามกฎหมาย ที่สำคัญครูจำนวนมากยังสอนแบบเดิม ขาดความรู้ในเนื้อหาวิชาและทักษะการจัดการเรียนการสอน โดยเฉพาะครูในโรงเรียนขนาดเล็กขาดโอกาสพัฒนา เพราะไม่สามารถตั้งห้องเรียนได้ การติดตามผลยังไม่เข้มข้น ไม่ได้ ถูกนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์ ทางการศึกษา

ในปัจจุบันนี้การจัดการความรู้เป็นส่วนประกอบสำคัญของการทำให้เกิดความได้เปรียบ ทางการแข่งขันขององค์กรต่างๆ พร้อมทั้งการจัดการความรู้ได้รับการยอมรับว่าเป็นส่วนหนึ่งของการบริหาร ดังนั้นในยุคข้อมูลข่าวสารการได้มาการปรับปรุงและการประยุกต์ใช้ความรู้กลายเป็นหน้าที่หลัก ของเครือข่ายต่างๆ เครือข่ายส่วนมากมีการจัดการความรู้สำหรับการจัดการความรู้ถือเป็นความ พยายามที่จะรวบรวมจัดให้เป็นระบบและจัดโครงสร้างสิ่งต่างๆ ที่ต้องรู้โดยสิ่งเหล่านี้เกี่ยวข้องต่อการทำงาน^๔ ความหมายของการจัดการความรู้ คำว่าการจัดการความรู้ (Knowledge Management) นั้นได้มีผู้ให้คำนิยาม แตกต่างกันไปแต่ทั้งนี้ก็ยังพิจารณาเห็นได้ว่าความหมายในการจัดการความรู้ นั้นยังคงมีทิศทางที่สรุป ได้เป็นไปในทิศทางเดียวกันดังนี้ ได้กล่าวว่า การบริหารจัดการความรู้คือการจัดการให้รับรู้ ความเป็นจริง สร้างความรู้สังเคราะห์ความรู้ให้เหมาะสมกับการใช้งานนำความรู้ไปใช้ในการปฏิบัติ เรียนรู้ และสร้างความรู้จากการปฏิบัติและเอาผลการประเมินมาสู่การเรียนรู้ร่วมกันเพื่อยกระดับ ปัญหา ของผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหมดเอาปัญญากระดับกลับไปใช้ในการปฏิบัติอีก^๕

สาเหตุที่ทำให้การศึกษาของไทยพัฒนาช้า วิเคราะห์ได้ดังนี้

๑. ระดับนโยบาย

ในเรื่องเกี่ยวกับนโยบาย ซึ่งเป็นระดับประเทศ จะเห็นได้ว่า รัฐบาลหลายยุคยังให้ความสำคัญกับเรื่องการศึกษาในระดับรองเมื่อเทียบกับปัญหาด้านอื่นๆ ความจริงแล้วเรื่อง การศึกษาถือว่าเป็นปัญหาที่สำคัญและเร่งด่วนของประเทศ ซึ่งมีข้อที่น่าสังเกตว่าผู้ที่มา รับผิดชอบกำกับดูแลการศึกษาของชาติกลับกลายเป็นว่าไม่ได้เป็นบุคคลที่มีความรู้มีความ เข้าใจงานด้านการศึกษา หรือมีความรู้และประสบการณ์ทางด้านการศึกษาไม่มากนัก กล่าวคืออาจมีความรู้และประสบการณ์ในวิชาชีพอื่น แต่เมื่อมารับผิดชอบงานทางด้านการ ศึกษา กลับไม่สามารถกำกับดูแล และกำหนดนโยบายด้านการศึกษาให้บรรลุผลสำเร็จ ตามเป้าหมาย และนโยบายการศึกษาของชาติได้ ดังนั้น จึงส่งผลกระทบต่อกรปฏิบัติ การศึกษาและแนวทางการปฏิบัติกับบุคลากรทางการศึกษา ทั้งๆที่ในวงการศึกษามีบุคลากร ที่มีความรู้ความสามารถอย่างมากมาย

^๔ R. Aganoff, *Managing within Networks: Add value to Public Organization*. Washington, DC: Georgetown University Press, ๒๐๐๗.

^๕ เจษฎา นกน้อย และคณะ, *นันทาทรศนะการจัดการความรู้และการสร้างองค์การแห่ง การเรียนรู้*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ๒๕๕๒.

๒. ระดับผู้ปฏิบัติ

ในระดับผู้ปฏิบัติอันดับแรกก็ต้องนึกถึงครู ผู้ให้ความรู้ ประสทธิประสาทวิชา เป็นผู้ถ่ายทอดให้กับนักเรียน สำหรับประเทศไทยจะเห็นได้ว่าในอดีตนั้นอาชีพครูเป็นอาชีพที่มีความสำคัญ มีเกียรติ ซึ่งแตกต่างจากปัจจุบันมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเห็นได้จากการสอบเข้ามหาวิทยาลัยคณะที่จบออกมาเป็นครูนั้น นักเรียนจะให้ความสำคัญน้อย เลือกเป็นอันดับท้าย ๆ หรือสอบเข้าอะไรไม่ได้จึงต้องไปเรียนครู ได้ยินคนในสังคมกล่าวกันอย่างนั้น ทำให้ผู้ที่ต้องการเข้ามาเพื่อเป็นครูจริง ๆ มีน้อยลงทุกวัน เมื่อไม่มีจิตวิญญาณในการเป็นครูแล้ว การจะสอนให้ได้ประสิทธิภาพดีก็น้อยลงตามความสำคัญ จะทำอย่างไรให้เด็กมีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพครูและต้องการเป็นครู เลือกคณะครูเป็นอันดับแรก ๆ และสิ่งที่ต่อยกย้ายไปอีกคือครูจำนวนไม่น้อยเป็นผู้ที่มีหนี้สินมาก เนื่องมาจากค่าตอบแทนจากอาชีพการเป็นครูน้อย ไม่เพียงพอต่อการครองชีพกับสังคมปัจจุบัน ทำให้ครูส่วนหนึ่งสนใจที่จะหารายได้เลี้ยงครอบครัวมากกว่าการสอนหนังสือ เช่นการสอนพิเศษ ตั้งใจทำอาชีพเสริมมากกว่า ไม่เพียงเท่านั้น ครูที่เป็นครูด้วยจิตวิญญาณที่เหลือน้อยแล้ว ยังมีเรื่องของการประเมินผล ความเจริญก้าวหน้าในอาชีพโดยเฉพาะการเลื่อนวิทยฐานะไม่ได้วัดจากความสำเร็จของนักเรียน แต่วัดจากผลงานทางวิชาการ ดังนั้นครูบางส่วนจึงสนใจที่จะทำผลงานทางวิชาการมากกว่าการสอนเพื่อให้นักเรียนได้รับความรู้จริง ๆ ครูจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การศึกษาไทยพัฒนาได้ช้า

๓. ระบบการศึกษาของไทย

การศึกษาของประเทศไทยเริ่มต้นมาจากวัฒนธรรมของคนไทยที่ได้รับการสั่งสอนมาตั้งแต่โบราณให้เคารพเชื่อฟังครูบาอาจารย์ ซึ่งจะเห็นได้ว่ามีวินัยไหว้ครู ดังนั้นครูสมัยก่อนจะดุและนักเรียนจะเชื่อฟังมาก นักเรียนจะกลัว ไม่กล้าถาม ไม่กล้าตอบ ทำให้ปลูกฝังมาจนถึงปัจจุบันนี้ก็ยังเป็นระบบที่ฟังจากครูอย่างเดียว ไม่กล้าคิด ไม่กล้าแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์ไม่เป็น การศึกษาไทยเป็นระบบป้อนเข้าอย่างเดียว ไม่มีการแลกเปลี่ยนกัน หรือมีก็น้อยมาก มีการสนใจใฝ่หาความรู้ด้วยตนเองน้อย ทำให้เด็กคิดไม่เป็น วิเคราะห์ไม่เป็น ยิ่งมีการเน้นย้ำด้วยการสอบโดยอาศัยความจำเป็นหลักนักเรียนก็จะท่องจำอย่างเดียว ที่ซ้ำร้ายกว่านั้น สังคมปลูกฝังให้นักเรียนต้องเป็นคนเก่ง ซึ่งนักเรียน ก็จะแข่งขันโดยไม่คิดถึงเรื่องอื่น ๆ เมื่อผิดหวังรุนแรงก็ไม่สามารถแก้ปัญหาตนเองได้ เหล่านี้เป็นต้น แต่ก็เห็นว่าในปัจจุบันจะได้พัฒนาและเปลี่ยนรูปแบบการเรียนการสอนแล้ว เด็กกล้าคิด กล้าทำมากขึ้น ก็นับว่าเป็นจุดที่ดีที่จะพัฒนาให้ทัดเทียมประเทศอื่นต่อไป

หลักการสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

พระพุทธเจ้าพระองค์จะมีหลักการเผยแผ่ศาสนาของพระองค์ ซึ่งพระองค์นั้นไม่เคยทรงตรัสไว้หรือแสดงไว้ในที่ไหนๆ ว่า พระองค์จะมีหลักการสอนมากมายหลายประการ แต่พระองค์ได้ทรงทำ หรือได้ทรงแสดงตัวอย่างให้ผู้ฟังนำไปปฏิบัติจับหลักเองจากปฏิปทาของพระองค์ นักปราชญ์ทั้งหลายได้รวบรวมเอาไว้ที่ปรากฏในหนังสือหลายๆ เล่ม เช่น พระองค์ทรงยึดหลักการสอนทั่วไปของพระองค์ดังต่อไปนี้

ประการที่ ๑ เกี่ยวกับเนื้อหาหรือเรื่องที่จะสอน ซึ่งเกี่ยวกับเรื่องที่จะสอนนี้ พระองค์จะมีหลักการสอนสาวกของพระองค์ ด้วยวิธีการต่างๆ กันแล้ว แต่ทว่า ผู้ที่จะรับหลักธรรมนั้น จะมีสติปัญญาเล็กน้อยหรือเหมาะสมกับเนื้อหาที่จะถ่ายทอดให้หรือไม่นั้น ถ้าพระองค์เห็นว่า ผู้ที่จะรับหลักธรรมนั้น ๆ เหมาะสม พระองค์ก็จะแสดงหลักธรรมให้ผู้ฟังซึ่งเกี่ยวกับเนื้อหาหรือเรื่องที่จะสอนนั้น พระองค์ทรงยึดหลักดังต่อไปนี้

๑. สอนจากสิ่งที่รู้เห็น เข้าใจง่ายหรือรู้อยู่แล้ว ไปยังสิ่งที่รู้เห็นเข้าใจยาก หรือยังไม่รู้ไม่เห็น ไม่เข้าใจ เช่น อริยสัจทรงเริ่มสอนจากความทุกข์ ความเดือดร้อน เพราะความทุกข์ ใครๆ ก็รู้และเคยประสบมา จากนั้นจึงนำไปหาสาเหตุ ซึ่งใครๆ รู้ได้ยาก เพราะลึกซึ้ง เมื่อรู้สาเหตุของทุกข์แล้ว ก็ทรงสอนทางปฏิบัติเพื่อขจัดทุกข์หรือแก้ไขมิให้ทุกข์เกิดต่อไป

๒. สอนเนื้อเรื่องให้ยากขึ้นตามลำดับขั้น และต่อเนื่องเป็นลำดับไป ดังที่เรียกว่า อนุพิทกถา อันหมายถึง พระธรรมเทศนาที่แสดงเนื้อหาความลุ่มลึกลงไปโดยลำดับ เพื่อขัดเกลาอหยาตย์ของผู้ฟังให้ประณีตยิ่งขึ้นไปเป็นขั้นๆ จนพร้อมที่จะทำความเข้าใจในหลักธรรมอันลึกซึ้งต่อไป

๓. ถ้าสิ่งที่สอนเป็นสิ่งที่แสดงได้ฟังสอนด้วยของจริง ให้ผู้เรียนได้ดู ได้เห็น ได้ฟัง อัน

เป็นประสบการณ์ตรง เช่น สอนพระนันทะซึ่งเป็นพุทธอนุชาที่คิดถึงคู่รัก คนงานมีนามว่า ชนบทกัลยาณี โดยการทรงพาไปชมนางฟ้า นางอัปสร เทพธิดา ให้เห็นด้วยตา เรื่องอาจารย์ทศปาโมกข์ให้หม้ออาชีวทดสอบตัวเอง เรื่อง นามสิทธิชาดก หรืออย่างไรให้พระภิกษุเพ่งดูความเปลี่ยนแปลงของดอกบัว เป็นต้น

๔. สอนตรงเนื้อเรื่อง ตรงเนื้อหา คมอยู่ในเรื่อง มีจุดแน่นอน ไม่วกวน ไม่ไขว้เขว ไม่ออกนอกเรื่อง โดยไม่มีอะไรเกี่ยวข้องหรือสัมพันธ์กับเนื้อหา

๕. สอนมีเหตุผล ตรงตามเห็นจริงได้ดี

บัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ ปีที่ 8 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม-สิงหาคม 2563

๖. สอนเท่าที่จำเป็นพอดีเพื่อให้เกิดความเข้าใจให้การเรียนรู้ได้ผลดี ไม่ใช่สอนอย่างตนรู้สึกหรือสอนโดยแสดงให้เห็นว่าผู้สอนมีความรู้มาก

๗. สอนสิ่งที่มีความหมายซึ่งผู้เรียนรู้และเข้าใจได้ดี เป็นประโยชน์แก่ผู้เรียนมากที่สุดเพราะพระพุทธรองค์ทรงพระเมตตา หวังประโยชน์แก่มวลมนุษยชาติ

ประการที่ ๒ เกี่ยวกับตัวผู้เรียน ผู้เรียนถือว่ามีส่วนสำคัญที่จะให้การจัดการสอนประสบผลสำเร็จ ฉะนั้น พระองค์ทรงมีพระปรีชาสามารถจะทำให้ผู้เรียนรู้แจ่มแจ้งในเนื้อเรื่องหรือเนื้อหาที่พระองค์ทรงสอน โดยที่พระองค์มีหลักการและวิธีการดังต่อไปนี้

๑. ทรงรู้ทรงค้ำนึ่งถึง และทรงสอนให้เหมาะสมตามความแตกต่างระหว่างบุคคลและทรงรู้ระดับความสามารถและความพร้อมของบุคคล เช่น ยกตัวอย่าง ดอกบัว ๔ เหล่ามาเปรียบเทียบกับบุคคล มี ๔ ประเภท เป็นต้น

๒. ปรับปรุงวิธีสอนให้เหมาะสมกับบุคคล แม้จะสอนในเรื่องหรือหัวข้อเดียวกัน แต่ต่างบุคคลผู้เรียน อาจจะต้องใช้วิธีสอนที่แตกต่างกัน

๓. ค้ำนึ่งถึงความพร้อมเป็นสำคัญ ตลอดถึงความสุกงาม ความมีอินทรีย์แก่กล้า ของผู้เรียนแต่ละคนเป็นรายๆ ไปว่าในแต่ละคราวหรือเมื่อถึงเวลานั้น ผู้เรียนควรจะได้เรียนรู้อะไร และจะเรียนได้แค่ไหน มากน้อยเพียงไร หรือว่าสิ่งที่ต้องการให้ผู้เรียนรู้นั้นควรให้เขาเรียนรู้ได้หรือยัง เช่น พระองค์ทรงรอคอยความพร้อมของราหู จนถึงได้ทรงชักชวนช่วยให้เธอในการกำจัดกิเลสให้หมดสิ้นไป ครั้นเมื่อพระองค์เสด็จไปบิณฑบาตเสวยเสร็จแล้ว จึงตรัสสอนพระราหูให้โดยเสด็จไปพักผ่อนกลางวันในป่าอันธวัน เมื่อถึงโคนต้นไม้แห่งหนึ่งได้ประทับนั่งและทรงสอนธรรมด้วยวิธีสอนทนา วันนั้นเองพระราหู ก็ได้บรรลุอรหัตผล

๔. สอนโดยให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ซึ่งเป็นการช่วยให้เกิดความรู้อย่างเข้าใจได้ดียิ่งขึ้น เกิดความชำนาญ แม่นยำ และได้ผลจริง เช่น ทรงสอนพระจูฬปันถก ผู้เฒ่าเขลาปัญญา ด้วยการให้นำผ้าขาวมาแล้วลูบลำ จนปรากฏความสกปรกที่ผ้าขาวนั้น อันเปรียบด้วยกิเลสเครื่องเศร้าหมอง เมื่อกิเลสท่วมทับจิต จิตเกิดความเศร้าหมองย่อมไม่ควรแก่การบรรลุธรรม ผ้าขาวเปรอะเปื้อนด้วยเหงื่อโคล ย่อมไม่ควรที่จะขายได้ราคา

๕. สอนโดยให้ผู้สอนกับผู้เรียนมีบทบาทร่วมกันในบทเรียน เพื่อแสวงหาความจริงขั้นสุดท้าย ให้มีการแสดงความคิดเห็นโต้ตอบได้อย่างเสรี อันเป็นการใช้อิสรภาพและเสรีภาพในทางความคิดและวิชาการ

๖. พระองค์เอาใจใส่บุคคลที่ควรได้รับความสนใจพิเศษ หรือผู้มีศรัทธาอย่างแท้จริง เป็นรายๆ ไปตามสมควรแก่กาลเวลาและสถานที่ตลอดถึงเหตุการณ์ เช่น มีชวานา

บัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ ปีที่ 8 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม-สิงหาคม 2563

คนหนึ่งตั้งใจว่า จะไปฟังธรรมของพระศาสดาในเวลากลางคืน บังเอิญวัวเขาหายจึงตามวัวจนได้รับกลับคืนมา และรีบกลับบ้าน เพื่อที่จะไปฟังธรรมเทศนาของพระองค์ กว่าจะมาถึงวัดก็สายมาแล้วแต่คิดในใจอยู่ว่าแม่ได้ฟังธรรมตอนท้ายๆ ก็ยังดี เมื่อไปถึงวัดปรากฏว่าพระพุทธรูปยังประทับนั่งอยู่ยังไม่ได้ทรงแสดงธรรมเลย และพระองค์ยังรับสั่งให้จัดอาหารใช้ชวานาคคนนั้นรับประทานให้จนอิ่มสบายแล้ว จึงทรงเริ่มแสดงพระธรรมเทศนา

๗. พระองค์ทรงช่วยเหลือเอาพระทัยต่อคนที่มีปัญญาน้อยด้วยเขาวัวปัญญาแก้ปัญหาในชีวิต เช่น ช่วยเหลือพระจูฬปันถกผู้โง่เขลาถูกพี่ชาย คือ พระมหาปันถกด่าขบไลให้สึกจากบวรพิต สูดท้ายด้วยความช่วยเหลือของพระพุทธรูปเจ้าพระจูฬปันถกก็บรรลุเป็นพระอรหันต์

ประการที่ ๓ เกี่ยวกับวิธีสอนการสอนของครูผู้สอนจะประสบผลสำเร็จได้นั้น จะต้องมียุทธวิธีที่ดี และนำวิธีการสอนหลายๆ วิธีมาประกอบกันเพื่อที่จะทำให้การสอนประสบผลสำเร็จได้ พระพุทธเจ้า พระองค์เองก็ทรงใช้วิธีการสอนหลายอย่างมาประกอบกัน เพื่อที่จะทำให้การสอนของพระองค์ประสบผลสำเร็จ วิธีการสอนของพระพุทธเจ้า คือ

๑. พระองค์มีการเริ่มต้นที่ดีมีส่วนช่วยให้การเรียนการสอนประสบผลสำเร็จได้ดี เพราะจะดึงดูดใจของผู้เรียนได้ดี แล้วจึงนำเข้าสู่นเนื้อหา

๒. พระองค์สร้างบรรยากาศในการสอนให้ปลอดโปร่ง และให้เกียรติผู้เรียน เช่น พระองค์สอนพราหมณ์ ชื่อว่า โสณทัณฑะ กับคณะที่เข้าเฝ้าพระพุทธเจ้า

๓. พระองค์ส่องมุ่งให้เกิดความรู้ ความเข้าใจสิ่งที่สอนเป็นสำคัญ มิให้กระทบตนชมผู้อื่นพระองค์ไม่มุ่งที่จะยกตนไปมุ่งเสียดสีผู้อื่น

๔. พระองค์สอนโดยเคารพ คือ ทรงตั้งใจสอนจริงๆ ทำจริงๆ มองเห็นคุณค่าของการเรียนการสอนเป็นสำคัญ เช่น พุทธจริยาที่ว่า “ ภิกษุทั้งหลาย ถ้าแม้ตถาคตจะแสดงธรรมแก่ภิกษุทั้งหลาย ตถาคตย่อมแสดงธรรมโดยเคารพไม่แสดงธรรมโดยไม่เคารพ ถ้าแม้จะแสดงธรรมแก่ ภิกษุณี อุปาสิก แก่อุปาสิกา และปุลุชน แม้กระทั่งแก่คนเฒ่าคนแก่ และคนยากจนขอทานก็ย่อมแสดงโดยเคารพ หาได้แสดงโดยขาดความเคารพไม่

จะเห็นได้ว่า พระพุทธเจ้านั้น พระองค์มีความหลากหลายของวิธีสอนที่จะทำให้การเรียนการสอนของพระองค์นั้นประสบผลสำเร็จ กล่าวคือ เกิดผลดีทั้งฝ่ายพระองค์เอง และตัวผู้เรียนก็จะได้นำความรู้ที่ได้ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันและอยู่ในสังคมได้

ความสำเร็จของการจัดการความรู้ ตามกระบวนการเรียนการสอนนี้ ก็ขึ้นอยู่กับว่าผู้สอนนั้นมีถ่วงท่าลีลาการสอนแบบไหนบ้าง ที่จะทำให้การสอนของตนเองประสบ

บัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ ปีที่ 8 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม-สิงหาคม 2563

ผลสำเร็จ พระพุทธเจ้านั้น พระองค์มีมีรูปแบบของพุทธลีลาการสอนเฉพาะพระองค์เอง จึงทำให้การสอนของพระองค์ถึงจุดมุ่งหมายที่ได้ตั้งไว้ ดังนั้น จึงมีรูปแบบพุทธลีลาของการจัดการความรู้ตามหลักของการสอนของพระพุทธเจ้าเป็นตัวอย่างของครูผู้สอนทุกๆ ไปดังนี้

พุทธลีลาของการจัดการความรู้ตามหลักของการสอนของพระพุทธเจ้า

๑. การจัดการความรู้

- ๑) การกำหนดความรู้ตามหลักไตรสิกขา
- ๒) การสร้างและแสวงหาความรู้ตามหลักไตรสิกขา
- ๓) การจัดการความรู้ให้เป็นระบบตามหลักไตรสิกขา
- ๔) การประมวลและการถ่วงรอนความรู้ตามหลักไตรสิกขา
- ๕) การเข้าถึงความรู้ตามหลักไตรสิกขา
- ๖) การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ตามหลักไตรสิกขา
- ๗) การเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขา

๒. ศึกษาหลักพุทธธรรม ได้แก่ หลักไตรสิกขา คือ

- ๑) ศีล
- ๒) สมาธิ
- ๓) ปัญญา^๖

ประเภทของความรู้ จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับประเภทของความรู้ พบว่า ความรู้จำแนกออกเป็น ๒ ประเภท ได้แก่ความรู้ที่ฝังลึกและรู้ชัดแจ้งโดยความรู้ที่ฝังลึก(Tacit Knowledge) เป็นความรู้ที่อยู่ใน ตัวของแต่ละบุคคลเกิดจากประสบการณ์การเรียนรู้หรือพรสวรรค์ต่างๆ ซึ่งสื่อสารหรือถ่ายทอดในรูป ของตัวเลขสูตรหรือลายลักษณ์อักษร ได้ยากความรู้ชนิดนี้พัฒนาและแบ่งปันกันได้และเป็นความรู้ที่ ก่อให้เกิดความได้เปรียบในการแข่งขันส่วนความรู้ชัดแจ้ง (Explicit Knowledge) เป็นความรู้ที่เป็น เหตุเป็นผลมองเห็นได้ชัดหรือได้มีการบันทึกไว้แล้วรวบรวมและถ่ายทอดออกมาในรูปแบบต่างๆ เช่น หนังสือคู่มือเอกสารและรายงานต่างๆ ซึ่งทำให้สามารถเข้าถึงได้ง่าย^๗ สถาบันส่งเสริมการจัดการ

^๖ บุญดี บุญญาภิกขและคณะ, การจัดการความรู้จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ, กรุงเทพมหานคร: จีรวัดน์เอ็กซ์เพรส, ๒๕๕๕.

^๗ จันทร์เพ็ญ จันทร์, “บทบาทของเทคโนโลยีสารสนเทศต่อการจัดการความรู้”, วารสารวิชาการมหาวิทยาลัย ธรรมสาร, (ปีที่ ๑ ฉบับที่ ๑ กรกฎาคม ๒๕๕๐)

ความรู้เพื่อสังคม ได้แบ่งความรู้ ออกได้ ๒ ประเภท คือ ๑. ความรู้เด่นชัด (Explicit Knowledge) เป็นความรู้ที่อยู่ในรูปแบบที่เป็นเอกสาร หรือวิชาการอยู่ในตำราคู่มือปฏิบัติงาน ๒. ความรู้ซ่อนเร้น (Tacit Knowledge) เป็นความรู้ที่แฝงอยู่ในตัวคนเป็นประสบการณ์ ที่สั่งสมยาวนานเป็นภูมิปัญญา^๘ กล่าวว่าการบริหารจัดการความรู้ (Knowledge Management: KM) คือการบริหารจัดการความรู้ที่ต้องการใช้ให้แก่คนที่ต้องการในเวลาที่ต้องใช้เพื่อให้คนทำงานได้ อย่างมีประสิทธิภาพและส่งผลให้องค์กรประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ดังนิยาม “Right Knowledge Right people Right time”^๙

ลักษณะของการพัฒนาความรู้

ความรู้ที่เกิดขึ้นเกิดจากการพัฒนาการเรียนรู้ที่มีการแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่าง ผู้ปฏิบัติงานซึ่งมีผู้รู้ที่ศึกษาด้านนี้ และเปรียบเทียบในลักษณะของการหมุนเกลียวการเรียนรู้ (Knowledge Spiral) ซึ่งคิดค้นโดย IKUJIRO NONAGA และ TAKRUCHI ขออธิบายดังนี้ กระบวนการปรับเปลี่ยนและสร้างความรู้แบ่งออกได้เป็น ๔ ลักษณะดังนี้

๑. Socialization เป็นขั้นตอนแรกในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการสร้าง Tacit knowledge ของผู้ร่วมงานโดยแลกเปลี่ยนประสบการณ์ตรงที่แต่ละคนมีอยู่

๒. Externalization เป็นขั้นตอนที่สองในการสร้างและแบ่งปันความรู้จากสิ่งที่มีอยู่ และเผยแพร่ออกมาเป็นลายลักษณ์อักษรเป็นการแปลงความรู้จาก Tacit knowledge เป็น Explicit Knowledge

๓. Combination เป็นขั้นตอนที่สามในการแปลงความรู้ขั้นต้นเพื่อการสร้าง Explicit-Knowledge จาก Explicit Knowledge ที่ได้เรียนรู้เพื่อการสร้างเป็นความรู้ประเภท Explicit Knowledge ใหม่ ๆ

^๘ สถาบันส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อสังคม [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.kmorth/kmaritides/prof-vichanpanich/28-0001-intro-to-km.html>, [๒ กันยายน ๒๕๖๑].

^๙ สุประภาดา โชติมณี, Modern KM application in Business management การจัดการความรู้อย่างไร ให้ใช้ได้ผลกับทุกระบบ, กรุงเทพมหานคร: บริษัททงษ์วรินทร์การพิมพ์จำกัด, ๒๕๕๑.

๔. Internalization เป็นขั้นตอนที่สี่และขั้นตอนสุดท้ายในการแปลงความรู้จาก Explicit Knowledge กลับสู่ Tacit Knowledge ซึ่งจะนำความรู้ที่เรียนมาใช้ในการปฏิบัติงานหรือ ใช้ในชีวิตประจำวัน^{๑๐}

องค์ประกอบของการจัดการความรู้

องค์ประกอบของการจัดการความรู้พบว่า มีนักวิชาการหลายท่านตลอดจนองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการความรู้ได้เสนอองค์ประกอบของ การจัดการความรู้ไว้อย่างหลากหลายโดย มาร์ควาตท์ (Marquardt.๑๙๙๖: ๘) ได้เสนอองค์ประกอบ ของการจัดการความรู้ไว้ ๔ ประการดังนี้

๑. การแสวงหาความรู้ (Knowledge Acquisition) องค์การควรแสวงหาความรู้ที่มี ประโยชน์และมีผลต่อการดำเนินงานจากแหล่งต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกองค์กร

๒. การสร้างความรู้ (Knowledge Creation) การแสวงหาความรู้นั้นเป็นการปรับใช้ ความรู้โดยทั่วไปแต่การสร้างความรู้เป็นสิ่งที่สร้างสรรค์ขึ้นมาใหม่ (generative) การสร้างความรู้ใหม่ เกี่ยวข้องกับแรงผลักดันการหยั่งรู้และความเข้าใจอย่างลึกซึ้งที่เกิดขึ้นในแต่ ละบุคคลการสร้างความรู้ ใหม่ควรอยู่ภายใต้หน่วยงานหรือคนในองค์กรซึ่งหมายความว่า ทุกๆ คนสามารถเป็นผู้สร้างความรู้ได้ รูปแบบต่างๆ

๓. การจัดเก็บและค้นคืนความรู้ (Knowledge Storage and Retrieval) ใน การ จัดการความรู้องค์การต้องกำหนดสิ่งสำคัญที่จะเก็บไว้เป็นองค์ความรู้และต้องพิจารณาถึงวิธีการ ในการเก็บรักษาและการนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ตามความต้องการองค์การต้อง เก็บรักษาสิ่งที่ องค์การเรียกว่าเป็นความรู้ไว้ให้ดีที่สุดไม่ว่าจะเป็นข้อมูลสารสนเทศตลอดจน ผลสะท้อนกลับการวิจัยและการทดลองการจัดเก็บเกี่ยวข้องกับด้านเทคนิคเช่นการบันทึกเป็น ฐานข้อมูลหรือการบันทึก เป็นลายลักษณ์อักษรที่ชัดเจนรวมทั้งที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการ ทางมนุษย์ด้วยเช่นการสร้างและจดจำของปัจเจกบุคคล เป็นต้น

๔. การถ่ายทอดความรู้และการใช้ประโยชน์ (Knowledge Transfer and Utilization) การถ่ายทอดและการใช้ประโยชน์จากความรู้มีความจำเป็นสำหรับองค์การ เนื่องจากองค์การจะเรียนรู้ได้ดี ขึ้นเมื่อมีความรู้กระจายและถ่ายทอดไปอย่างรวดเร็วและ

^{๑๐} ลักษณะของความรู้, “กระบวนการปรับเปลี่ยนและสร้างความรู้”, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://www.google.co.th/hunsa.com/hlubkuw/article/26744, search? diam>. [๑๑ กันยายน ๒๕๖๓].

บัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ ปีที่ 8 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม-สิงหาคม 2563

เหมาะสมทั่วทั้งองค์การการถ่ายทอดและการใช้ ประโยชน์จากความรู้เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับ กลไกด้านอิเล็กทรอนิกส์นอกจากนี้การเคลื่อนที่ของสารสนเทศ และความรู้ระหว่างบุคคล หนึ่งไปยังอีกบุคคลหนึ่งนั้นเป็นไปได้โดยตั้งใจและไม่ได้ตั้งใจ^{๑๑}

กระบวนการของการจัดการความรู้ การจัดการความรู้ของบุคคลจะเกิดขึ้นเมื่อต้องการใช้ ความรู้ในการทำงาน ต้องการตอบคำถาม หรือข้อสงสัยในสิ่งที่ยังไม่รู้และต้องการใช้ความรู้เพื่อแก้ปัญหาต่างๆ ในการดำรงชีวิตซึ่งการจัดการความรู้ เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นโดยต้องมีเป้าหมายที่ชัดเจน คือ ต้องรู้ว่าจะใช้ การจัดการความรู้ไปเพื่อวัตถุประสงค์ใดรู้ว่าจะทำอย่างไรให้สำเร็จโดยต้องรู้ว่าในปัจจุบันสิ่งที่ตนเองรู้ที่เป็นอยู่ อันได้แก่ทัศนคติ ความรู้และทักษะที่มีคืออะไรและสิ่งที่จะต้องรู้ต้องมีมากขึ้นคืออะไรที่จะสามารถนำ ความรู้ไปปฏิบัติได้จริงโดยบรรลุถึงเป้าหมายและสิ่งที่มุ่งหวังได้ทั้งนี้เมื่อศึกษาแนวคิดหรือนิยามของคำว่า “กระบวนการจัดการความรู้” พบว่ามีผู้รู้หลายท่านที่ได้ให้นิยามไว้หลากหลายดังนี้ การจัดการความรู้ ประกอบด้วย^{๑๒} กิจกรรมและกระบวนการต่อไปนี้เป็นอย่างน้อย

๑. การขุดค้นและรวบรวมความรู้
๒. การจัดหมวดหมู่ความรู้ให้เหมาะสมต่อการใช้งาน
๓. การจัดเก็บความรู้เพื่อให้ค้นหาได้ง่าย
๔. การสื่อสารเพื่อถ่ายทอดความรู้
๕. การจัดกิจกรรมและกระบวนการเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้
๖. การวิเคราะห์สังเคราะห์เพื่อยกระดับความรู้
๗. การสร้างความรู้ใหม่
๘. การประยุกต์ใช้ความรู้
๙. การเรียนรู้จากการใช้ความรู้

ขั้นตอนที่เป็นระบบของการจัดการความรู้โดยเริ่มจาก

๑. การบ่งชี้ความรู้(Knowledge Identification)
๒. การสร้างและแสวงหาความรู้(Knowledge Creation and Acquisition)
๓. การจัดความรู้ให้เป็นระบบ (Knowledge Organization)

^{๑๑} มาร์ควาร์ดท์ (Marquardt), อังจีน เจริญกานน้อย และคณะ, นานาทัศนะการจัดการความรู้ และการสร้าง องค์การแห่งการเรียนรู้, กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๒.

^{๑๒} วิจารย์ พาณิช, วารสารศูนย์บริการวิชาการ, มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ปีที่ ๑๑ ฉบับที่ ๓, ประจำเดือน กรกฎาคม-กันยายน, ๒๕๕๖.

บัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ ปีที่ 8 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม-สิงหาคม 2563

๔. การประมวลและกลั่นกรองความรู้ (Knowledge Codification and Refinement)

๕. การเข้าถึงความรู้ (Knowledge Access)

๖. การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ (Knowledge Sharing)

๗. การเรียนรู้ (Learning) ^{๑๓}

กรอบความคิดของการจัดการความรู้สามารถสรุปขึ้นตอนหลักๆของกระบวนการความรู้ไว้ดังนี้

๑. การค้นหาความรู้ (Knowledge Identification)

๒. การสร้างและแสวงหาความรู้ (Knowledge Creation and Acquisition)

๓. การจัดความรู้ให้เป็นระบบ (Knowledge Organization)

๔. การประมวลและกลั่นกรองความรู้ (Knowledge Codification and Refinement)

๕. การเข้าถึงความรู้ (Knowledge Access)

๖. การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ (Knowledge Sharing)

๗. การเรียนรู้ (Learning) ^{๑๔}

กระบวนการสำคัญของการจัดการความรู้ซึ่งตรงกับกิจกรรมของหน่วยงานส่วนกลาง กรมการแพทย์กระทรวงสาธารณสุขประกอบด้วย ๓ ขั้นตอนได้แก่

๑. การกำหนดเป้าหมายของการจัดการความรู้หรือการมองว่าเราจะไปทางไหน หรือพูดง่ายๆว่าจะทำไปทำไม (Knowledge Vision)

๒. การแบ่งปันความรู้ (Knowledge Sharing) คือ การเอาความรู้ที่ฝังลึกอยู่ในตัวคน (Tacit Knowledge) มาถ่ายทอดเล่าสู่กันฟัง หรือการจัดเวทีให้มีการแบ่งปันความรู้หรือแลกเปลี่ยน เล่าสู่กันฟังโดยวิธีการเช่นนี้อาจเรียกว่าเป็นชุมชนของการปฏิบัติที่ดี

๓. การนำความรู้ที่ได้มาเก็บไว้เป็นแหล่งความรู้หรือชุมชนทรัพย์สินความรู้

^{๑๓} สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, คู่มือการบริหารการเปลี่ยนแปลงเพื่อเสริมสร้าง ความเป็นเลิศในการปฏิบัติราชการของหน่วยงานภาครัฐ, กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนา ระบบราชการ (ก.พ.ร.), ๒๕๕๐.

^{๑๔} บุญดี บุญญากิจ และคณะ, การจัดการความรู้จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ, กรุงเทพมหานคร: จีรวัฒน์ เอ็กซ์ เพรส, ๒๕๕๕.

บัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ ปีที่ 8 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม-สิงหาคม 2563

สรุปได้ว่ากระบวนการจัดการความรู้จะต้องมีการบูรณาการทำให้เกิดความรู้ใหม่ๆ อย่าง ต่อเนื่องและสิ่งที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ จะต้องสอดคล้องกับทิศทางและค่านิยมขององค์กรที่นำ การจัดการความรู้ไปใช้ด้วย

จากปัญหาที่กล่าวมาในข้างต้น มีทั้งสาเหตุหลักและสาเหตุรองหลายประการที่ทำให้การพัฒนาการศึกษาของไทยยังไม่ถึงไหน พัฒนาได้ช้า แต่อย่างไรก็ตามผู้เขียนเห็นว่ายังไม่สายเกินไปที่จะผ่าตัดการศึกษาของไทยให้ดีขึ้น ทั้งนี้การแก้ปัญหาคือการศึกษาคุศลากรที่เกี่ยวข้องจะต้องร่วมมือร่วมใจกันทั้งระบบ เริ่มตั้งแต่ผู้ที่จะมีมากำกับดูแลงานทางการศึกษา รัฐบาลจะต้องแต่งตั้งบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ มีวิสัยทัศน์ทางการศึกษาจริงๆ มารับผิดชอบ นอกจากนั้นการกำหนดหลักสูตรการเรียนการสอนจะต้องกำหนดให้มีหัวข้อวิชาคุณธรรม จริยธรรมไว้ในทุกหลักสูตรทุกระดับ จะต้องเพิ่มขวัญและกำลังใจให้กับครู การเลื่อนวิทยฐานะของครูต้องมีความเหมาะสมและเป็นธรรม และที่สำคัญในส่วนของผู้ปกครอง สื่อมวลชน สถาบันทางศาสนา ต้องแสดงบทบาทและหน้าที่ในการมีส่วนร่วมกับการพัฒนาการศึกษาได้ด้วย หากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาตระหนักถึงความสำคัญในบทบาทและหน้าที่และร่วมมือร่วมใจกันอย่างจริงจัง ผู้เขียนเชื่อว่าการศึกษาของไทยจะพัฒนาได้อย่างไม่ช้าเหมือนที่ผ่านมา

สรุป

(๑) ปฏิรูปหลักสูตร ปฏิรูปเนื้อหาสาระวิชาโดยการเพิ่มวิชาพระพุทธศาสนาเข้าไปบูรณาการให้สอดคล้องสัมพันธ์กับวิถีชีวิตจริงและสัมพันธ์กับความเป็นจริงในสังคมในศตวรรษหน้า

(๒) ปฏิรูปครูและวิธีสอนของครู การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง Learning by doing ผ่านระบบโครงงาน ผ่านการฝึกงานในสถานประกอบการ

(๓) ปฏิรูปวิธีวัดผลและประเมินการเรียนรู้ ที่สะท้อน (Reflex) ให้รู้ได้จริงว่าผู้เรียนมีความรู้มีความสามารถจริงเพียงใด ข้อสอบจึงเป็นแบบการเขียนตอบแบบบรรยาย (Written Examination) และประเมินผลจากการนำเสนอผลงานหรือเสนอโครงการ

(๔) ปฏิรูปด้านปัจจัยสนับสนุนการศึกษา เช่น ปฏิรูปโครงสร้างของกระทรวงศึกษาธิการและปัจจัยด้านอื่นๆ เช่น การปรับโครงสร้างการจตุตถกรรมการศึกษาที่ไม่แสวงหาผลประโยชน์ในกระทรวงศึกษาธิการ ตรงกับปัญหาของการศึกษาไทยที่สุด

บัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ ปีที่ 8 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม-สิงหาคม 2563

สุดท้ายนี้ ขอฝากไว้ว่า “... นานาประเทศตระหนักดีว่าการให้การศึกษาย่างเหมาะสมกับพลเมือง ของตนคือหนทางเดียวที่จะทำให้ประเทศชาติสามารถรับมือกับปัญหาท้าทายทั้งหลายในศตวรรษที่ ๒๑ ได้สำเร็จ การที่จะดำรงตนให้อยู่รอดได้ในกระแสโลกาภิวัตน์และยุคสารสนเทศที่กำลังจะมาถึงนั้น เราจำเป็นต้องพัฒนาระบบ การศึกษาใหม่ ความเหมาะสมสอดคล้องกับยุคสมัยที่เปลี่ยนไปเพื่อสร้าง ทรัพยากรมนุษย์ที่มีความสามารถ ในด้านการแข่งขัน ด้วยเหตุนี้การปฏิรูปการ ศึกษาจึงเป็นภารกิจของชาติที่จะพึงละเลยไม่ได้ โดยเด็ดขาด

เอกสารอ้างอิง

- จันทร์เพ็ญ จันทวี, “บทบาทของเทคโนโลยีสารสนเทศต่อการจัดการความรู้”, วารสารวิชาการมหาวิทยาลัย ธานี, ปี ๑ ฉบับที่ ๑ กรกฎาคม ๒๕๕๐
- เจษฎา นกน้อย และคณะ, นานาพรรณชนะการจัดการความรู้และการสร้างองค์การแห่งการ เรียนรู้, กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ๒๕๕๒.
- ดวงกมล สิ้นเพ็ง. (๒๕๕๓). การพัฒนาผู้เรียนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้: การจัดการเรียนการ สอนที่ เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง. กรุงเทพมหานคร : บริษัท วี.พรินท์ จำกัด.
- บุญดี บุญญากิจ และคณะ, การจัดการความรู้จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ, กรุงเทพมหานคร: จีรวัดน์เอ็กซ์เพรส, ๒๕๕๕.
- บุญดี บุญญากิจและคณะ, การจัดการความรู้จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ, กรุงเทพมหานคร: จีรวัดน์เอ็กซ์เพรส, ๒๕๕๕.
- มาร์ควาต์ (Marquardt), อังโน เจษฎา นกน้อย และคณะ, นานาพรรณชนะการจัดการความรู้ และการสร้าง องค์การแห่งการเรียนรู้, กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๒.
- วิจารณ์ พานิช, วารสารศูนย์บริการวิชาการ, มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ปีที่ ๑๑ ฉบับที่ ๓, ประจำ เดือน กรกฎาคม-กันยายน ๒๕๕๖.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, คู่มือการบริหารการเปลี่ยนแปลงเพื่อ เสริมสร้าง ความเป็นเลิศในการปฏิบัติราชการของหน่วยงานภาครัฐ, กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนา ระบบราชการ (ก.พ.ร.), ๒๕๕๐.

บัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ ปีที่ 8 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม-สิงหาคม 2563

สุประภาดา โชติมณี, Modern KM application in Business management **การจัดการความรู้**อย่างไร ให้ใช้ได้ผลกับทุกระบบ, กรุงเทพมหานคร: บริษัทพงษ์วีรินทร์การพิมพ์จำกัด, ๒๕๕๑.

R. Agranoff, **Managing within Networks: Add value to Public Organization**. Washington, D.C.: Georgetown University Press, ๒๐๐๗.

ร้อยตำรวจเอกหญิง อารณีย์ รัตน์มณี (๒๕๕๓). pr.thang@police.go.th
<http://school.education.police.go.th/technical/technical0๕.html>

ลักษณะของความรู้, “กระบวนการปรับเปลี่ยนและสร้างความรู้”, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://www.google.co.th/hunsa.com/hlubkuw/article/๒๖๗๔๔,search?cdriam>. [๑๑ กันยายน ๒๕๖๑].

สถาบันส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อสังคม, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://www.km.or.th/kmiarticles/prof-vichampanich/๒๘-๐๐๐๑-intro-to-km.html>, [๒ กันยายน ๒๕๖๑].